Nr 796

av herr Westberg i Ljusdal m. fl.
om höjda anslag till nykterhetsorganisationer.

Användningen av s. k. bruksgifter fortsätter att öka på ett oroande sätt. Det finns därför anledning fråga, hur långt utvecklingen mot en alltmer utbredd och intensiv användning av tobak, alkohol och narkotika kan gå utan att vi äventyrar den sociala och kulturella tillväxten. Särskilt allvarligt är det att såväl tobaksbruket som alkoholkonsumtionen tränger ner i allt lägre åldrar. Det kan också konstateras att mellanölet har medverkat till en mera allmän konsumtion av alkohol bland de unga.

Läget är sådant att vi har anledning att med kraft söka motverka användningen av dessa gifter och då särskilt alkoholen, som vållar så stora skador på enskilda människor och i samhället. Det finns anledning att av rent samhällsekonomiska skäl ägna större uppmärksamhet åt kampen mot bruksgifterna. Alkoholfrågan är fortfarande vårt största olösta sociala problem. Kampen mot narkotikan måste också föras med stor kraft. Även om den berört ett färre antal människor har den dock ännu allvarligare följdverkningar.

Om bruksgifternas skadeverkningar översätts från mänskliga till ekonomiska termer ägnas de måhända större uppmärksamhet. Vi behöver där endast påminna om alla vårdkostnader i vidsträckt bemärkelse. Enbart den del av nykterhetsvården som staten svarar för beräknas i årets budgetförslag till 291 000 000 kr. Om man sedan räknar med alla sjukvårdskostnader och då även den sjukvård som förorsakas av de trafikolyckor och olycksfall som bruksgifterna förorsakar, kostnader för produktionsbortfall samt skadekostnader framför allt i trafiken, i produktionen, vid brott och vid olycksfall i arbetet, kommer vi upp till mycket höga tal. Storleken av dessa kostnader kan räknas i miljarder. Någon har bedömt kostnaderna till mellan 5 och 10 miljarder.

Men även om de ekonomiska skadeverkningarna är ocrhörda, är dock skadorna på de enskilda människorna det allra allvarligaste. Att se unga människor brytas ner och få sin framtid förstörd, eller hem trasas sönder, eller möta äldre människor som lever i fullständig misär på grund av bruksgifternas skadeverkningar borde vara nog för att få oss att förstå hur angeläget det är att med all kraft ta upp kampen mot bruksgifterna.

I väntan på beslut med anledning av alkoholpolitiska utredningens förslag och de remissyttranden som kommer att avlämnas är det angeläget att vi bättre utnyttjar de organ och möjligheter som redan nu finns i syfte att öka det s. k. mottrycket.

Skolan t. ex. kan göra mer. Upplysning och undervisning i skolan om bruksgifternas skadeverkningar kan intensifieras och beredas större plats på schemat. Men vi får samtidigt inte glömma att skolans möjligheter att påverka attityder och beteenden är beroende av den inställning som samhället i övrigt har och låter komma till uttryck gentemot dessa bruksgifter. Skolan är en viktig kanal för faktainformation, men det är också t. ex. TV och övriga massmedia. Skolans uppgift är att genom saklig information undervisa och hjälpa eleverna med deras personlighetsutveckling. Men om skolans undervisning inte har ett underlag i samhällsattityderna utanför skolan begränsas i hög grad resultatet av skolans arbete. Inte minst den allmänna samhällsattityden och det som sker i officiella sammanhang har härvidlag stor betydelse. Och det förhåller sig utan tvivel så att skolan inte får det stöd från samhället i övrigt som den skulle behöva ha för att lyckas med sin undervisnings- och upplysningsverksamhet i fråga om dessa gifter. Det är tvärtom så att eleverna utanför skolan utsätts för ett enormt kraftprov, när de möter det av samhället accepterade opinionstrycket. Även om det är särskilt angeläget att framhålla hemmets betydelse med avseende på alkoholvanor och attityder till alkoholbruk för ungdomens egen inställning till alkohol, får vi inte glömma att det "offentliga livets" reaktioner gentemot bruksgifterna också har stor betydelse. Därför vore det en viktig åtgärd för att markera samhällets önskan att minska alkoholskadorna att avstå från all offentlig alkoholrepresentation. Till detta får vi dock återkomma sedan alkoholpolitiska utredningens förslag remissbehandlats och proposition i ärendet förelagts riksdagen.

För närvarande har vi att på bästa sätt stödja de organ och organisationer som har till uppgift att genom upplysning och sitt arbete i övrigt minska användningen av bruksgifterna och därmed deras skadeverkningar. Tyvärr är statsbidragen till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) och till nykterhetsorganisationerna synnerligen begränsade. Och detta är förvånande med hänsyn till de stora kostnader som bruksgifterna förorsakar och till de väldiga belopp som staten tar in i skatt på alkohol och tobak. Skatten på bruksgifterna beräknas för budgetåret 1975/76 till ca 6 1/4 miljarder kr.

Visserligen har anslagen till nykterhetsorganisationerna höjts något, men inte alls i den utsträckning som situationen kräver. Till CAN föreslås oförändrat anslag, trots de stora kostnadsökningarna.

Det är med tillfredsställelse vi konstaterar utbildningsministerns positiva inställning till nykterhetsorganisationerna, men den föreslagna höjningen av anslaget, 150 000 kr. motsvarar inte på långt när kostnadsökningarna och ger inte möjligheter till ens samma verksamhet som tidigare. De ökade kostnaderna måste enligt vår mening kompenseras, och därutöver bör stöd ges i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

Utbildningsministern framhåller att "det är väsentligt att förbättra nykterhetsorganisationernas arbetsmöjligheter". Skall det kunna ske är det nöd-

vändigt med en större höjning av anslagen än den han föreslagit.

I årets budget är anslaget till CAN upptaget till 1 786 000 kr., vilket således innebär oförändrat anslag. När man då samtidigt vet att de automatiska kostnadsökningarna inklusive pensionsavgifter kan beräknas till 213 000 kr. och att förra årets höjning understeg kostnadsstegringen från 1973/74 med 83 000 kr. är det lätt att förstå den situation som uppkommer om inte någon höjning sker i år. Vill man därjämte intensifiera verksamheten, något som enligt vår mening är angeläget, måste ytterligare medel ställas till förfogande. För en intensifierad kontakt med medlemsorganisationerna, särskilt nytillkomna organisationer, som inte tidigare arbetat med alkohol- och narkotikaproblem, är det nödvändigt med ytterligare resurser. SÖ har för sin del föreslagit en höjning med sammanlagt 555 000 kr. till 2 341 000 kr., och det måste anses vara ett skäligt belopp.

För nykterhetsorganisationernas del föreslås en höjning jämfört med förra årets bidrag på 150 000 kr. som dock långt ifrån motsvarar de beräknade kostnadsökningarna. Stödet till nykterhetsorganisationerna har för övrigt tidigare undergått små förändringar samtidigt som stödet till andra folkrörelser ökat kraftigt. Med hänsyn till den värdefulla insats som nykterhetsorganisationerna gör i kampen mot bruksgifterna bör de mötas av en mera generös inställning från samhällets sida.

SÖ har föreslagit en höjning för budgetåret 1975/76 med sammanlagt 401 000 kr. till 3 493 000 kr. och det måste ändock anses vara en provisorisk förstärkning av stödet i väntan på de beslut som alkoholpolitiska utredningens förslag kommer att ge anledning till.

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

att riksdagen beslutar att höja de utgående anslagen till

1. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning med 555 000 kr. till sammanlagt 2 341 000 kr.,
2. Nykterhetsorganisationer m. m. med 251 000 kr. till sammanlagt 3 493 000 kr.

Stockholm den 23 januari 1975

OLLE WESTBERG (fp)
i Ljusdal

ROLF SELLGREN (fp)

ERIC ENLUND (fp)

ELVER JONSSON (fp)
i Alingsås

ANDERS JONSSON (fp)
i Mora

GOTAB 75 8682 S Stockholm 1975